

SISEMINISTEERIUM

Hr Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Teie: 24.08.2026 nr 2-3/15-595

Meie: 09.09.2026 nr 1-9/1904-3

Vastus arupärimisele

Lugupeetud Riigikogu esimees

Edastan vastused Riigikogu liikme Jaak Valge 19. augustil 2026 esitatud kirjalikule küsimusele.

Esiteks küsiti, kes tegi sisulise otsuse või andis korralduse jätkata Jaak Valge suhtes 22. juulil 2025 alustatud väärteomenetlust või jätta see lõpetamata ning kes otsustas või andis korralduse vaidlustada Harju Maakohtu otsus Riigikohtus.

Esmalt selgitan, et Siseministeerium ei ole kohtuväline menetleja ega juhi väärteomenetlusi ning asjaolu, et Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi *PPA*) kuulub Siseministeeriumi valitsemisalasse ei anna ministrile ega ministeeriumile õigust teha väärteomenetluses menetlusotsuseid ehk anda PPA-le korraldusi menetluse alustamise, jätkamise, lõpetamise, isiku karistamise või kohtulahendi vaidlustamise kohta.

Karistusseadustiku (edaspidi *KaS*) §-s 262 sätestatud avaliku korra rikkumise väärtegu menetleb väärteomenetluse seadustiku (edaspidi *VTMS*) § 52 lg 5 kohaselt PPA. Konkreetseid menetlustoiminguid ja -otsuseid teeb PPA nimel VTMS § 10 lõigete 1 ja 2 kohaselt selleks pädev ametnik.

Teiseks täpsustan, et VTMS § 29 lg 1 p 3 keelab uue menetluse alustamise üksnes sama teo osas ehk varasema menetluse lõpetamine ei välista uue teo asjaolude kontrollimist. Antud kaasuses nii oligi - mitte ei jätkatud 2023. aasta sündmuse kohta toimunud väärteomenetlust, mis oli Harju Maakohtu 12. jaanuari 2024 otsusega lõpetatud, vaid alustati 22. juulil 2025 aset leidnud uue teo osas uus väärteomenetlus. Kuigi mõlemal juhul paigaldati Eesti NSV lipp samasse kohta, olid tegemist eri ajal toime pandud tegudega, mille asjaolusid ja mõju tuli hinnata eraldi.

2025. aasta menetluses tuvastati kolm inimest, kes nägid lippu selle heiskamise ajal ja kelle ütluste kohaselt lipp neid häiris ning üks neist pöördus toimuva tõttu ka Häirekeskuse poole. Harju Maakohus luges 30. aprilli 2026 otsuses need asjaolud tõendatuks ja märkis, et protestiaktisiooni kordumine võib sõltuvalt asjaoludest muuta hinnangut selle häirivusele ning et Eesti NSV lipu kasutamine võib kohast ja kontekstist sõltuvalt olla karistatav kuid leidis, et häiring ei olnud KaS § 262 kohaldamiseks piisavalt intensiivne. Kohus tühistas seetõttu PPA otsuse ja lõpetas väärteomenetluse VTMS § 29 lg 1 p 1 alusel. Kohtuotsusest nähtub küll, et PPA hinnang väärteokoosseisu täidetusele ei pidanud kohtulikult kontrollil paika, ent kohus ei tuvastanud, et PPA-l puudus alus 2025. aasta sündmuse asjaolude kontrollimiseks ja tõendite kogumiseks. Kohtuotsuses ei ole menetluse alustamist tunnistatud õigusvastaseks ega

tuvastatud, et PPA eesmärk oli piirata Teie väljendusvabadust või sekkuda poliitilisse tegevusse.

Kolmandaks selgitan, et VTMS § 28 lg 2 p 4 kohaselt on PPA-l õigus kohtulahend vaidlustada ning kassatsiooni võib VTMS § 155 lg 2 kohaselt esitada kohtuväline menetleja või tema advokaadist esindaja. Harju Maakohtu otsuse vaidlustamise otsustanud ja kassatsiooni PPA nimel esitanud isikute nimed peaksid nähtuma kassatsiooni esitamisega seotud dokumentidest.

Asjaolu, et Riigikohus jättis kassatsiooni 10. augustil 2026 menetlusse võtmata ja Harju Maakohtu otsus seetõttu jõustus, ei tähenda, et Riigikohus tunnistas kassatsiooni õiguslikult alusetuks. Kuigi VTMS § 160 lg 6 kohaselt ei põhjendata kassatsiooni menetlusse võtmisest keeldumist, tuleb selle tähenduse hindamisel lähtuda kassatsioonimenetluse eesmärgist ja kassatsiooni menetlusse võtmise alustest. VTMS § 157 kohaselt saab kassatsiooni esitada materiaalõiguse ebaõige kohaldamise või vääртеomenetlusõiguse olulise rikkumise tõttu. Kassatsioonimenetluses ei arutata vääртеoasja uuesti, vaid kontrollitakse maakohtu lahendi õiguspärasust. VTMS § 160 lg 5 järgi võtab Riigikohus kassatsiooni menetlusse, kui selles esitatud väited annavad alust arvata, et kohus on materiaalõigust ebaõigesti kohaldanud või vääртеomenetlusõigust oluliselt rikkunud. Samuti võetakse kassatsioon menetlusse siis, kui Riigikohtu lahend on vajalik seaduse ühetaoliseks kohaldamiseks või õiguse edasiarendamiseks. Eeltoodust tulenevalt on korrektne järeldada, et Riigikohus ei pidanud asja kassatsioonimenetluses läbivaatamist nimetatud alustel vajalikuks. See ei ole samastatav kassatsiooni sisulise läbivaatamise ega selles esitatud väidete alusetuks tunnistamisega.

Teiseks küsiti, kui suur oli lisaks Teile välja mõistetud 2220 euro suurusele hüvitisele Siseministeeriumi valitsemisala kogukulu, mis kaasnes 22. juulil 2025 alustatud vääртеomenetluse ja sellele järgnenud kohtumenetlusega kuni kohtulahendi jõustumiseni 10. augustil 2026, sealhulgas PPA tööaja ja ruumide kasutamise kulu.

Kuna Siseministeerium ei pea arvestust PPA läbiviidud üksikute vääртеomenetluste kulude üle, saame lähtuda PPA selgitusest, mille kohaselt oli menetlusega seotud eraldi tuvastatav kulu Harju Maakohtu otsusega Teile kasuks riigieelarvest välja mõistetud 2220 euro suurune kaitsjatasu, mida kohus pidas kaitsja 18,5 tunni töö eest mõistlikuks ja põhjendatuks. Kuivõrd PPA ei pea üksikute vääртеomenetluste kaupa eraldi arvestust menetlusele kulunud ametnike tööaja, ruumide kasutamise ega muude asutusesiseste kulude kohta, ei võimalda olemasolevad andmed nende kulude suurust tagantjärele usaldusväärselt kindlaks teha.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister